

(המשך מעמוד 17)

הרוחות במדינה כדי למלא את מיפרשיו. לקראת סוף השנה אף הציע לספח חלקים מן השטחים הכבושים. על-פי תוכנית אלון, מעשה כזה היה גורם לביטול השלום עם מצריים, לסיכסוך עם ארצות-הברית ולהתגרות בעולם כולו.

הדבר לא הוסיף לשמו של שרון כמנהיג שקול. אך שרון קיווה כי ההקצנה הימנית, שעליה דיברו רבים, אף כי לא היו לה הוכחות חותכות, תרחוף אותו אל ראשות-המשלה.

לכאורה, היה רווקא הליכוד צריך להבין יותר מכל גורם אחר את מהות האינתיפאדה. הזרם הרוויזיוניסטי בתנועה הציונית נקט ממקורות ריגשיים שדמו מאוד למקורות ההתקוממות הפלסטינית. מושגים כמו מרי ומרד, סמלים לאומיים כמו דגל וסיסמה, מעשים הפגנתיים כמו הכרזת-עצמאות וכינון ממשלה זמנית — כל אלה קרובים מאוד לעולמם הרוחני של **זאב ז'בוטינסקי** ותלמידיו.

ואמנם, בראשית השנה צמחה דווקא בתנועת-החרות אחת ההפרקות הפוליטיות המעניינות. בשבוע הראשון של תשמ"ח, שלוש חודשים לפני פרוץ האינתיפאדה, התגלה כי עסקן זוטך של הליכוד, **משה עמירב**, נא בדברים עם **פייצל אל-חוסייני**, הראש בבלתי-מוכתר של המחנה הלאומי בשטחים הכבושים, והגיע עימו להסכם על תוכנית פוליטית, שהובילה לעבר מדינה פלסטינית.

הגילוי הסנסציוני המוקדם חיסל מגמה זו באיבה. עמירב גורש מן הליכוד. אולם הוא השאיר אחריו תיקווה עמומה — שרווקא הליכוד יקשור, בסופו של דבר, את הקשרים עם **יאסר ערפאת**, כשם שמנחם בגין נענה ל**לאנוור אל-סאדאת**.

כצד הערבי היתה תיקווה זו חזקה. הדוגמות של שארל

צבי פרידמן

רבין במימונה: אגרוף ואוכציה שאינה

אך הרימוי של תאומים סימאיים התאים גם לקשר שבין הליכוד והמערך. סיסמותיהם היו שונות, אך למעשה הם היו דבוקים זה בזה בנכונות המשותפת שלא לספק תשובה סבירה להתקוממות הפלסטינית. זה נקרא קונסנזוס לאומי. לקראת הבחירות, שתי-ערכנה בראשית תשמ"ט, צצו במערך, כמו בליכוד, דמויות חדשות. דובר הרבה על "פנים רעננות". אולם הסיריה החדשה לא הביאה עימה רעיונות חדשים, פיתרונות חדשים, העזה חדשה. היא הלכה בתלם של המנהיגים הוותיקים, חסרי-הפיתרונות.

כך הובטח מראש כי הבחירות לכנסת ה-12 לא יהיו מישראל-עם על פיתרונות שונים. המאבק נערך בין שני דינאוארים אידיאולוגיים אדריימימרים, שהתנדרו בכבודות, בלא יכולת להתמודד עם המציאות.

● הימין: קצין היסעים

אחרי תישעה חודשים של האינתיפאדה, כבר היה ברור לרבים מה שהיה ברור בשנים קודמות רק למעטים: שיש רק שני פיתרונות אפשריים. הם מצאו את פרקליטיהם בשני הקצוות של הקשת הפוליטית.

כצד הימני התגבש הפיתרון שנשא את שם-הצופן, **טראנספר**. זוהי מילה לועזית תמימה, שפירושה "העברה". היא הופכת את הבעיה לעניין של תחבורה — רעיון המעורר אסטיאציית מסיימות, ולא במיקרה. היה זה אדולף אייכמן שטען, שוב ושוב: "הייתי רק קצין-היסעים..."

"טראנספר" פירושו, במציאות האפורה: גירוש המוני בכוח. האיש שאמר זאת בגלוי ובהנאה היה **מאיר כהנא**, שנשאר הסמן הימני. בריוניו ערכו השנה פוגרומים בשטחים הכבושים וגם בישראל עצמה. הוא פנה אל היסודות הפרימיטיביים, החיים על

ענת סרטוטי, העולם הזה

שימעון פרס מתחנף לחרדים בעת ביקור אצל הרבי מבלו, אריאל שרון ויצחק שמיר בכנס בחירת השביעיות" בחרות

גבול הפלילים. הוא לא היה "מכובד". אך הוא ציפה לעליית כוחו בכנסת הבאה — אם יינתן לו להתמודד בבחירות, חרף חוק מיוחד שחנקה כרי למנוע זאת.

ההסתייגות מכהנא עזרה לשורה שלמה של תנועות ישנות וחדשות לטעון שהן, להבדיל, מכובדות. הבכורה היתה בידי **יובל נאמן** ו**האולה כהן**, ראשי התחייה, שקיוו לנגוס מן העוגה של הליכוד ולהיות למיפלגה השלישית בגודלה במדינה. הם דיברו בגלוי רק על טראנספר חלקי — גירוש מאות אלפי פליטים מהארץ. אך מאכן ועד לגירוש מלא היה המרחק קטן.

נימה ימנית אחרת, שבאה מן ההתיישבות העובדת, יוצגה על-ידי הפרימיטיב האורייגילי מתל-ערשים, **רפאל** ("רפול") **איתן**. ומכיוון שרבים קיוו לעלייה משמעותית של הימין הקיצוני, שצטרף גם **רחבעם** (גנרי) **זאבי** למירוץ, בראש תנועה משלו, שהטיפה בפה מלא ובאופן בלעדי לטראנספר.

כפי כל אלה היה מסר ברור, פחות או יותר: גירוש הערבים מהארץ, סיפוח כל השטחים הכבושים לישראל. כוודהמיכה של פיתרון זה, היונג ממעיניות רגשיים עמוקים ורלוזים, ייברק בבחירות.

● השמאל: לקראת אש"ף

קצצה השני של הקשת היתה קיימת התחרות לא-פחות פרועה בין מיפלגות השמאל.

כאן גרמה האינתיפאדה לשינוי של ממש. בראשית תשמ"ח היו רק שתי מיפלגות שדגלו בפירוש בהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, במיסגרת שלום שיושג במשאומתן עם אש"ף — **רק"ח** ואויבתה, הרשימה המתקדמת לשלום. שתי המיפלגות קיבלו את רוב קולותיהן מן הציבור הערבי, שהפך ללשון-המאזניים במדינה, מבלי שאיש הרגיש בכך. אלמלא הקולות של המיגור הערבי, שהיווה כבר בבחירות האחרונות 10% מקהל הבוחרים, היה הימין עולה לשלטון בלעדי ב-1984. הקולות הערביים, שניתנו כמעט כולם למערך ולשמאל, הם אשר יצרו את התיקו הלאומי.

כמהלך האינתיפאדה התקרבו גם מפ"ם של **אלעזר גרנות** ו**יאיר צבן** ור"ץ של **שולמית אלוני** ו**יוסי שריד**. לאופצה הפלסטינית". תחילה בנוסחות זהירות, ולאחר מכן בצורה יותר ויותר מפורשת, העזו שתי המיפלגות להגיד דברים שהטילו עליהן בעבר פחד ומורא: שצריכים לדבר עם אש"ף, ושאינן פיתרון

פייצל אל-חוסייני מדגים שיטת עיוניים

חוסין נעלב מן היולזול הזה בעולם הערבי, ורוגזו תרם תרומה נוספת להחלטתו להינתק מן הבעיה. רבין בעל אגרוף-הברזל ופרס בעל האופצה-שאיננה, היוו צמדהמר, תאומים סימאיים שלא יכלו עוד להיפרד.

דה-גול, הגנרל הלאומי ששיחרר את אלג'יריה, ושל **ריצ'ארד ניקסון**, הדמוג האנטיקומוניסטי שסלל את הדרך למוסקווה ולפיקנג, ריחפו באוויר. בתשמ"ח עצמה חזר על דוגמה זו הנשיא **דונלד רגן**, קנאי אנטיקומוניסטי אמיתי, שהחליף השנה מחמאות עם גורבאצ'וב והילל את תורת לנין.

גם המלך חוסיין האמין באפשרות זו וחשש מפניה. זאת היתה אחת הסיבות להחלטתו להינתק סופית מהגדה המערבית. באוזני משלחת רמת-דרג של אש"ף, שביקרה בעמאן אחרי הניתוק, חזר על החשד שמא מנסה הליכוד לעשות קנוניה עם אש"ף לכינון מדינה פלסטינית, תוך חיסול רידן.

כל התיקות/החששות האלה היו מופרכים — לפחות בתשמ"ח. הליכוד המשיך לייצג את ה"פיתרון" הפשוט ביותר לכעיה הפלסטינית: להתעלם מעצם קיומה.

● המערך: התאומים הסימאיים

מצבה של מיפלגת-העבודה היה מסובך יותר. מכיוון שמישרד-הביטחון היה בידה, ומישרד-הביטחון היה אחראי למילחמה באינתיפאדה, לא יכלה המיפלגה להסתייג אף ממעשה אחר שנעשה במהלך השנה בתחום זה. גם אמצעי-הדיכוי החמורים ביותר נרשמו על חשבונו של **יצחק רבין**, אישהשנה תשל"ה.

לעומת זאת ניסה **שימעון פרס**, אישהשנה תשמ"ה, להופיע כעיני הציבור כרוודף-שלום רכיפעלים. הוא התרוצץ בעולם, שיפר במידת-מה את היחסים עם ברית-המועצות ובעלות-הברית, דיבר על "פתיחה בינלאומית" למשאומתן.

אך מול האינתיפאדה עמד פרס חסרי-אונים בדיוק כמו שמיר. בעוד שממיר הרים את דגל ארץ-ישראל השלמה, הרים פרס את דגל האופצה הירדנית. שתי התפיסות היו דימיניות באותה המידה, מול המציאות שהתבהרה מיום ליום.

לא עזרה לפרס גם תמיכתו ביוזמתו של **ג'ורג' שולין**. שריהחוק האמריקאי ערך במרחב כמה סיורים, שהיו כמעט פאוריה על מסע-הירלולגים של **הנרי קיסינג'ר**, אישהשנה תשל"ד. אך בעוד שקסינג'ר מכה ברילויו תוכנית ברורה, שהיה לה על מה לסמוך במציאות, בא שולץ האומלל למכור אוסף של סיסמות שאבר עליהן הכלה: שלום בלי אש"ף, בלי הגדרה עצמית לפלסטינים, בלי נסיגת ישראל מכל השטחים הכבושים. גם המלך